

کتابچه بازی های والد و کودک ۴

بازی های ارتقاء تکامل اجتماعی کودک

مؤلفین

سید محمد علی میری / مینا عمادی زاده
بشری اردستانی سامانی

دبیر علمی

سینا توکلی

ناظرین علمی

دکتر کتایون رازجویان - شورای علمی انجمن
اتیسم ایران
دکتر مهدی علیزاده - شورای علمی انجمن اتیسم
ایران
دکتر ناریا ابوالقاسمی - اداره سلامت کودکان -
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تصویرگر

ستاره ندیری

صفحه آرا و گرافیکست

فاطمه داراوند

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت
دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس
آبازه سلامت کودکان

انجمن اتیسم ایران
IAA Iran Autism Association

به نام خالق یکتا

کتابچه بازی های والد و کودک ۴

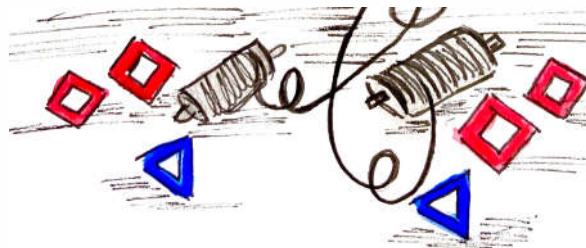
مجموعه‌ای که در اختیاردارید در راستای افزایش دانش و مهارت شما والدین محترم در حوزه بازی با فرزندتان در نظر گرفته شده است. در کتاب‌ها و مقالات علمی از اهمیت بازی در بهبود رشد و یادگیری کودکان بحث شده و به احتمال زیاد شما با آن آشنا هستید و حتی ممکن است حضور در کلاس‌های بازی‌درمانی را تجربه کرده باشید. ما در نظر داریم با ارائه بازی‌های مفید و کاربردی در حوزه‌های مختلف رشدی (شناختی، حرکتی، گفتاری، ارتباطی-اجتماعی و ...) به همراه دستورالعمل‌های آن بازی و نوع اثربخشی و شرایط اجرای آن بتوانیم به شما در جهت فرزند پروری مؤثر کمک کنیم.

این جلد از این مجموعه به منظور آموزش بازی‌های اجتماعی و تعاملی کودکان تهیه گردیده است.

در تعریفی ساده، تعاملات و ارتباطات اجتماعی را می‌توان اینگونه تعریف کرد: انتقال پیام از یک فرد یا مجموعه‌ای از افراد به فرد یا گروه دیگر؛ که این پیام می‌تواند بصورت درخواست، به اشتراک گذاری و توقف اقدامی باشد و این فرآیند به روش‌های مختلف کلامی و غیرکلامی، حضوری یا مجازی صورت می‌گیرد.

چرا بازی‌های اجتماعی و تعاملی برای کودکان مفید است؟

همانطور که می‌دانید کودکان در مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی دچار مشکل هستند و اقدامات توان‌بخشی و تلاش‌ها به منظور بهبود در این زمینه می‌باشد، انجام بازی‌های اجتماعی و تعاملی می‌تواند به کودک کمک کند که در محیط و فضایی شاد، پر از هیجان و لذت بخش، مهارت‌هایی که دچار تأخیر است را یاد بگیرد و بتواند از یک رابطه و تعامل اجتماعی لذت ببرد. عموماً محیط‌های کلینیکی که با کودکان کارهای توان‌بخشی انجام می‌دهند، روی مهارت‌های گفتاری، حرکتی و شناختی کار می‌کنند که پیش‌زمینه‌ای برای مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی است. اما موقعیت‌های متعدد روزانه، فرصت بسیار خوبی هستند تا والدین بتوانند این مهارت‌ها را یاد بدهند. این بازی‌های ساده و کم هزینه به شما کمک می‌کند که بتوانید یک رابطه و تعامل خوب با کودک‌تان داشته باشید. در قدم اول مجموعه‌ای از اصول و قوانین اولیه‌ای که برای هر بازی لازم است را ذکر می‌کنیم.

قانون اول

تلاش کنید در بازی به یک فضای مشترک با کودکان برسید، منظور از فضای مشترک داشتن توجه همزمان دو نفر بر روی یک کار است. در فضای مشترک شما و فرزندتان هر دو واکنش مشابهی را تجربه کرده و نسبت به حضور یکدیگر کاملاً آگاهانه عمل می کنید.

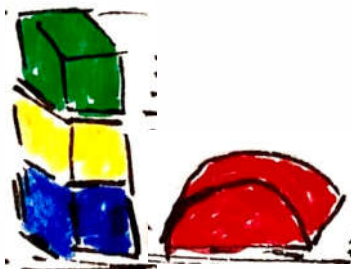

قانون دوم

سعی کنید عوامل محیطی که باعث پرت شدن حواس کودک می شود را محدود کنید، این عوامل می تواند صدای تلویزیون، اسباب بازی های متعدد و ... باشند. برخی کودکان وقتی که در محیط های پر از محرک قرار می گیرند دچار بهم ریختگی می شوند. پس بهتر است به منظور داشتن یک بازی مناسب، تلویزیون یا هر عامل صوتی دیگر را خاموش کنید، نور محیط را به اندازه تحمل فرزندتان تنظیم کنید، در اتاق یا فضایی قرار بگیرید که کمترین میزان محرک های بصری مثل تابلوهای نقاشی و عکس وجود دارد.

قانون سوم

بهتر است ۱۵ دقیقه قبل از شروع بازی به کودک بگویید و یا به صورت تصویری نشان دهید که قرار است چه بازی را با او انجام دهید و هر ۵ دقیقه به او یادآوری کنید. همچنین ۵ دقیقه قبل از پایان بازی نیز کودک را آگاه کنید تا به صورت یک دفعه با اتمام بازی مواجه نگردد. متناسب با سن و درک و نوع بازی می توان کودک را از این موضوع آگاه کرد به طور مثال ۵ بار دیگه بپری این بازی تموم میشه یا تا ۲۰ بشماریم بازی تمومه یا اگه عقربه بزرگه بیاد اینجا، بازی تموم میشه (همزمان روی ساعت یا تصویر نشان دهید).

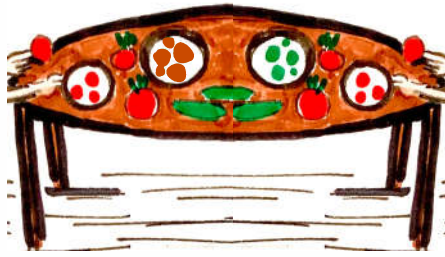

قانونم چهارم

کودکان به خوبی حس‌های شمارا دریافت می‌کنند، از آنجایی که بازی فعالیتی لذت‌بخش، پراز ذوق و شوق و نشاط برای کودکان است، شما هم تلاش کنید که تن و لحن صدا و حالت صورتتان نشان‌دهنده ذوق و اشتیاق شما برای انجام بازی باشد. به بیان دیگر در هنگام بازی، تلاش کنید که از طریق کودک درونتان با او بازی کنید و سعی نکنید که مدام به دنبال ایجاد چارچوب‌های بی‌اساس و خشک باشید.

قانون پنجم

یکی از مشکلات برخی کودکان، ناتوانی در برقراری تماس چشمی مستمر است. به منظور رسیدن به توجه مشترک که در قانون اول گفته شد حتماً هم سطح کودک باشید یعنی رو به روی کودک قرار بگیرید و سعی کنید اسباب بازی و وسیله مورد نظر برای بازی بین شما و کودک قرار بگیرد. این هم سطحی می تواند پشت یک میز، روی یک تخته تعادل، نشستن و یا حتی دراز کشیدن روی زمین باشد. به بیان دیگر کودک باید بتواند اجزای صورت و حالات شمارا ببیند.

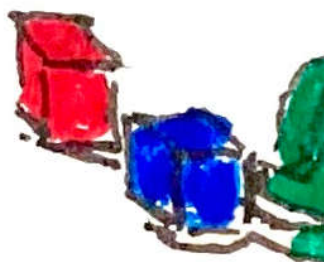

قانون ششم

به هر تعامل و اقدام درست کودک خود واکنش مثبت نشان دهید و او را تشویق کنید. این تشویق‌ها می‌تواند کلامی (آفرین، چقدر خوب این کار را انجام دادی و...) یا غیرکلامی به صورت دادن هدیه (خوراکی، ستاره، اسباب‌بازی مورد علاقه و...) یا نوازش کردن (در آغوش گرفتن، گرفتن دست‌های کودک، چشمک زدن و...) باشد.

قانون هفتم

برای اینکه مقاومت کودک در مقابل نه گفتن به بازی پیشنهادی شما شکسته شود به او دو گزینه انتخابی پیشنهاد دهید. این گزینه انتخابی می تواند دو بازی متفاوت یا دو نوع اسباب بازی باشد.

۱. مارا اومد، موش اومد!

اهداف:

تعقیب چشمی

برقراری تماس چشمی

کمک به شکل‌گیری و بهبود ارتباط

ابزار مورد نیاز:

نیاز به وسیله خاصی نیست

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۶ ماه می باشد. به صورت هم سطح روی زمین یا پشت میز رو به روی کودکان قرار بگیرید و از سطح زمین یا میز به وسیله انگشت سبابه و کناری آن به سمت پاهای کودک با فاصله کم حرکت کنید و هم‌زمان بگویید مار اومد، موش اومد. این بازی را تا زمانی که به شکم و زیر بغل کودک برسید ادامه دهید و در نهایت کودک را غلغلک دهید. (دقت کنید به آرامی شروع به غلغلک دادن کنید و این کار فراتر از آستانه تحمل کودک انجام **نباشد**، هم فشاری که وارد می کنید و هم مدت زمانی که این کار را انجام می دهید.) در طول مسیر هیجان بالایی از خودتان نشان دهید، به این صورت که این هیجان هم در چشم‌های شما و هم در لحن صدایتان معلوم باشد. هنگام قلقلک دادن به چشم‌های کودکان نگاه کنید و سپس دوباره بازی را انجام دهید. در صورتی که این بازی مورد علاقه کودکان می باشد، برای چند لحظه صبر کنید و منتظر یک نشانه از سمت او برای ادامه بازی باشید.

در هر بار بازی کردن مسیر رسیدن به مقصد (شکم کودک) را تغییر دهید، این کار به تعقیب چشمی کودک کمک می کند. همچنین می توانید این بازی را به صورت نوبتی با کودکان انجام دهید یعنی بعد از این که یک بار شما بازی را شروع کردید، دفعه بعد کودک شروع کننده بازی باشد و این کار را با شما انجام دهد. همچنین می توانید این بازی را از بدن او شروع کنید و به سمت بدن خود بیاورید، و تا نزدیک چشم خود ببرید. توجه داشته باشید در مراحل اولیه بازی مدت زمان کوتاهی را به آن اختصاص دهید مثلاً بعد از ۱۰ ثانیه به غلغلک برسید. همچنین این بازی را آرام آرام انجام دهید، تا کودک بتواند حرکات دست شما را دنبال کند. هر از گاهی توقف کنید تا کودک برای انجام دوباره از شما درخواست کند. می توانید برای کاهش ترس کودک این کار را ابتدا روی عروسک انجام دهید. نشانه‌ای را برای توقف بازی به او یاد دهید مثل اینکه به جای جیغ کشیدن دستش را بالا ببرد یا برای شروع مجدد بازی از تک کلمه استفاده کند.

۲.اره بازی

اهداف:

بهبود تعامل اجتماعی

برقراری تماس چشمی

توجه مشترک

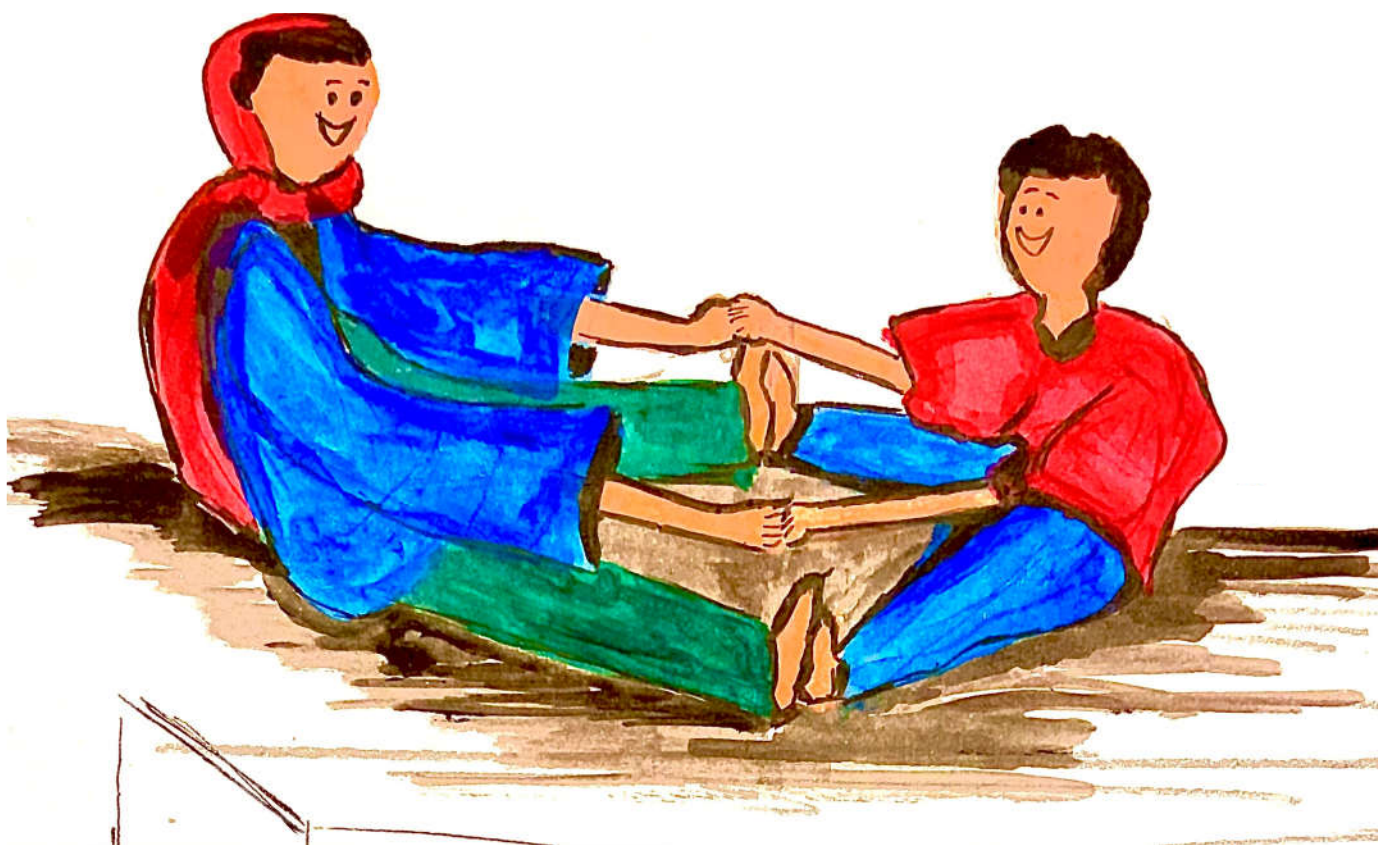
کمک به بهبود زبان

ابزار مورد نیاز:

نیاز به وسیله خاصی نیست

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۱ سال می باشد. برای انجام بازی رو به روی کودک روی زمین بنشینید و پاهای خود را به شکل عدد ۷ باز کنید. متقابلاً همین کار را برای کودک انجام دهید و او را رو به روی خودتان روی زمین بنشانید. سپس کف پاهایتان را به هم بچسبانید و دستان یکدیگر را بگیرید. در حالی که به چشمان کودکتان نگاه می کنید به سمت عقب و جلو حرکت کنید حرکت کنید. مانند حرکت پارو زدن یک قایق ران، در همین بین کلمات راحت همچون جلو و عقب و.. اعداد یک و دو، بریم و بیایم و یا جمله ای کوتاه مثل من میرم عقب، آرمان میره جلو یا مامان تاب میخوره، آرمان تاب میخوره را به صورت ریتمیک تکرار کنید.

۳. فوت کن، فوت قوی

اهداف:

تقویت مهارت‌های گفتاری

تقویت عضلات دهان

بهبود تماس چشمی

رعایت نوبت

ابزار مورد نیاز:

شمع ۱ عدد

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۱ سال می باشد. اشیاء نورانی می توانند برای کودکان لذت بخش باشند و عموماً کودکانی که مشکلاتی در زمینه حس بینایی دارند، به دنبال تحریک بینایی هستند، پس می توانید از شمع به عنوان یک بازی استفاده کنید. به این صورت که هم سطح با کودک خود پشت میز بنشینید. یک شمع روشن کنید و بگذارید کودک خوب به آن نگاه کند. سپس از او بخواهید که شمع را فوت کند. برای انجام این کار ابتدا حالت فوت کردن را به کودک یاد دهید، مهم است که کودک نحوه قرار دادن لب‌های شما و خروجی باد را حس کند. حالا مجدد شمع را روشن کنید و این بار از کودک بخواهید که او شمع را فوت کند. این بازی را آن قدر تمرین کنید و انجام دهید که کودک در فوت کردن مهارت پیدا کند. بعد از آن می توانید برای تنوع و ایجاد جذابیت در بازی، فاصله کودک از شمع را افزایش دهید. همچنین می توانید شمع را با فاصله ایمن جلوی صورت خود یا کنار چشم‌هایتان قرار دهید که کودک ترغیب به برقراری تماس چشمی شود.

به منظور رعایت نکات ایمنی، هیچ وقت کودک را با کبریت، فندک و شمع تنها نگذارید. مراقب قطره‌های شمع باشید که منجر به سوختگی نگردد. همچنین بهتر است جایی را برای بازی انتخاب کنید که منجر به آتش‌سوزی نگردد. بعد از اتمام بازی حتماً شمع را در جایی امن و دور از دسترس کودک قرار دهید.

۴. دومینو

اهداف:

رعایت نوبت

درک دستور

بهبود مشارکت و همکاری

بهبود گفتار

ابزار مورد نیاز:

استفاده از چینه یا هر وسیله‌ای که بتوان به صورت عمودی کنار یکدیگر چید

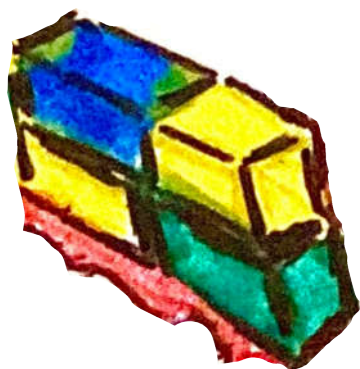
یک کاموا یا طناب قرمز رنگ

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۳ سال می باشد. قبل از آن با کاموا روی فرش یک طرح هندسی را بکشید. از او بخواهید که یکی یکی چینه‌ها را به شما بدهد و شما آن‌ها را بچینید، یا اینکه یکی شما بگذارید و دیگری را کودکتان، در حین دادن چینه‌ها، رنگ آن را نیز به کودک بگویید، و شروع به شمردن کنید. از ساخت اشکال ساده و کوتاه شروع کنید تا برای کودک جذاب باشد و سپس آن را طولانی کنید. حالا برای خراب کردن آن از کودک بخواهید دست شما را بگیرد، به چشمان شما نگاه کند و با ذوق و هیجان بلند شروع به شمردن کنید، ۱ ۲ ۳. اووووو خراب شد.

در حین گذاشتن هر چینه، سکوت نکنید و تماس چشمی نیز با او برقرار کنید. یادتان باشد که هدف افزایش مشارکت و رعایت نوبت است، پس این بازی را به آرامی انجام دهید.

راهنمایی: هنگام چیدن دومینوها می‌توانید قوانین بازی با دوستان را به او آموزش دهید. مثال: آفرین سارا حالا نوبت مامانه که بازی کنه.

۵. تاب تاب عباسی!

اهداف:

برقراری تماس چشمی

بهبود زبان و گفتار

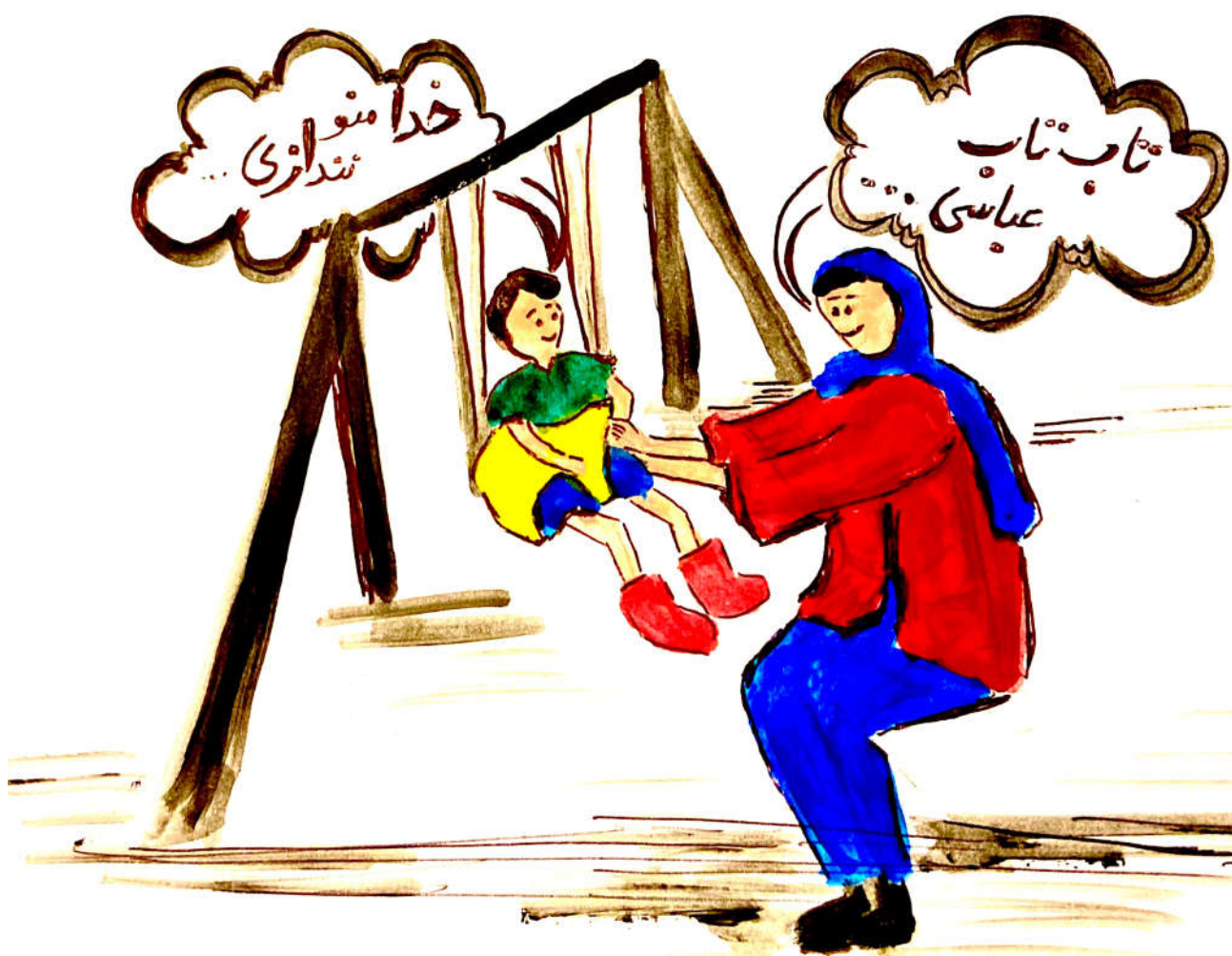
ابزار مورد نیاز:

تاب

پتو یا چادر

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۳ سال می باشد. این بازی را می توانید در فضای باز (اسباب بازی های پارک) یا فضای بسته (تاب های خانگی قابل نصب بر میله بارفیکس) انجام دهید. کودک را روی تاب بگذارید، روبه روی کودک قرار بگیرید و شروع به هل دادن کودک کنید و در طول این بازی شعر تاب تاب عباسی یا هر شعری که کودکتان به آن علاقه دارد را بخوانید. همچنین زمانی که تاب به سمت شما می آید به چشمان کودک نگاه کنید. به مرور زمان در حین تاب خوردن، شعر مورد علاقه کودکتان را چند بار بخوانید و سپس قسمت های پایانی آن را نخوانید و صبر کنید تا او شعر را کامل کند. در صورت عدم دسترسی به تاب یا پارک می توانید به وسیله چادر یا پتو حالت تاب درست کنید یا از توپ های بزرگ استفاده کنید و از کودک بخواهید روی آن ها دراز بکشد و سپس تمام فعالیت های فوق را انجام دهید. در حین خواندن شعر توجه داشته باشید که آرام بخوانید تا کودک فرصت داشته باشد به لب های شما نگاه کند و کلمه هایی که شما می گوید را بشنود. در مراحل بعدی از او بخواهید آن کلمه را بگوید و بعد شما تاب را رها کنید.

۶. پرتاب جورابی!

اهداف:

رعایت نوبت

اشتراک گذاری

افزایش دامنه لغات

بهبود گفتار

ابزار مورد نیاز:

جوراب یا توپ

برگه‌های A4 سفید

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۳ سال می باشد. با توجه به سطح کلامی کودکان، از قانون یک پله بالاتر استفاده کنید به این صورت که اگر از نظر سطح کلامی کودکان هیچ کلمه ای نمی گوید و فقط آوا و صداهای مشابه تولید می کند، از یک کلمه شروع کنید. اگر یک کلمه می گوید، از دو کلمه استفاده کنید. اگر گفتار دو کلمه ای دارد، شما با ۳ کلمه شروع کنید و به ترتیب به همین صورت پیش روید.

دو کلمه می گوید، سه کلمه

۳-۴ کلمه می گوید، ۴-۵ کلمه

اگر جمله می گوید، از جمله استفاده کنید.

جوراب‌های تمیز را تبدیل به توپ کنید و روی دیوار کلمه‌های مناسبی که دوست دارید کودکان یاد بگیرد و مورد علاقه او می باشد را بچسبانید. ببینید کودک در چه سطحی کلام دارد (یک کلمه، دو یا جمله)، در هر سطحی که می باشد شما یک کلمه اضافه تر بچسبانید. مثلاً اگر کودک شما به صورت تک کلمه‌ای ارتباط برقرار می کند، حال شما باید دو کلمه روی دیوار بچسبانید. حال از کودک می خواهیم از فاصله‌ای که می تواند به برگه‌ها پرتاب کند و همزمان کلمه‌ها را بخواند. برای یادگیری بهتر نوشته‌ها را با عکس همراه کنید. برای جذابیت بیشتر، نحوه پرتاب کردن را هر بار تغییر دهید ولی مواظب باشید که کودک حتماً آن کلمه را بگوید.

۷. ماشین بازی

اهداف:

افزایش مشارکت

بهبود تماس چشمی

افزایش تعامل

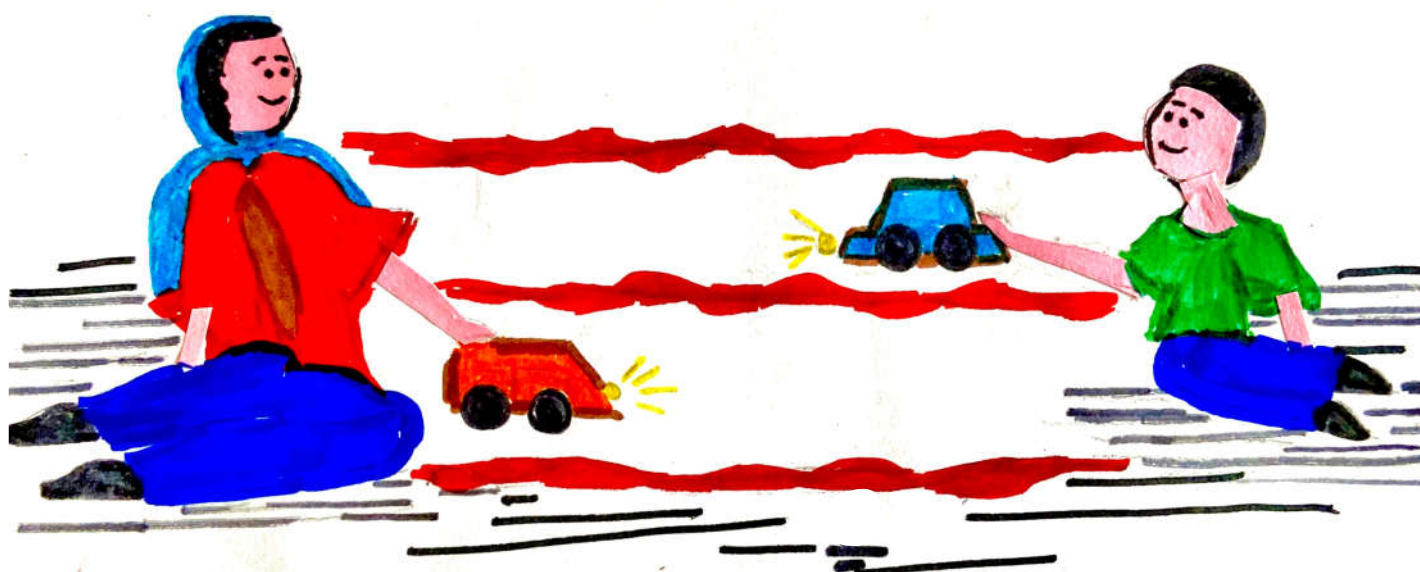
ابزار مورد نیاز:

دو ماشین اسباب بازی

یک نخ یا کاموا برای درست کردن جاده

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۳ سال می باشد. با کمک فرزندان با کاموا جاده‌ای برای عبور ماشین‌ها درست کنید. هر نفر یک ماشین را بردارد و از جاده‌ای که ساختید عبور کند. هنگام اجرای بازی می‌توانید حالت فرزندان و کاری که باید انجام دهد را به او گوشزد کنید برای مثال حالا رضا باید سوار ماشین بشه و کمر بندشو ببندد. در حین بازی، با کودک خود مثلاً به پمپ بنزین بروید و وانمود کنید که می‌خواهید بنزین بزنید و توی صف چند ماشین است و شما انتهای صف هستید. همچنین در ادامه مسیر ماشین بازی، آهنگ پخش کنید و از او بخواهید که به چشمان شما نگاه کند، باهم لب‌خوانی کنید و قوانین رانندگی کردن مثل آروم برو، گاز بده را بگویید.

۸. هرکی شکلک دراره

اهداف:

کمک به بهبود تماس چشمی

برقراری ارتباط

کمک به رشد زبان

کنترل بدن

ابزار مورد نیاز:

نیاز به هیچ وسیله‌ای نیست

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۳ سال می باشد. برای انجام این بازی در مراحل و سنین اولیه، ابتدا به صورت هم سطح روبه روی کودک قرار بگیرید و صورتتان را با دست بپوشانید و بگویید هرکی شکلک دراره یک دو سه، زمانی که دستتان را بر می دارید سعی کنید تغییری در چهره خود ایجاد کنید و یا از یک شیء خارجی برای جلب توجه بیشتر استفاده کنید مثل کلاه قرمز یا استفاده از رژلب بر روی صورت.

بدین ترتیب تلاش کنید تا تماس چشمی با کودک برقرار کنید. در مراحل بعدی بازی را سخت تر کنید و به صورت نوبتی این کار را انجام دهید و مجدد شعر هرکی شکلک دراره یک دو سه را بخوانید و این بار از کودک بخواهید این کار را انجام دهد. بعد از انجام بازی در هر مرحله کودک را تشویق کنید و به چشمان او نگاه کنید.

در طول بازی **در** حین خواندن شعر، بعضی کلمات را حذف کنید و منتظر بمانید تا کودک آن را تکرار کند.

همچنین می توانید برای درک معنی کلمه، بازی را به شیوه دیگری انجام دهید و از کودک بخواهید شکل خاصی را به نمایش بگذارد، به طور مثال هرکی شکلک دراره شکل ماهی یک دو سه.

متناسب با سطح درک فرزندان می توانید از اشکال گوناگون (عروسک، پیرمرد، مار و...) در حین بازی استفاده کنید، و با ایجاد صداهای خوشایند و هیجان زیاد می توانید با کودک تعامل و تماس چشمی برقرار کنید.

۹. نقاشی دوتایی

اهداف:

بهبود مشارکت

بهبود همکاری

رعایت نوبت

ابزار مورد نیاز:

دو عدد مداد

یک تکه کاموا

یک کاغذ سفید

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۴ سال می باشد. کاموا را به دو مداد ببندید. یک سر کاموا دست فرزندتان و سر دیگر دست شما، مدادها را روی کاغذ قرار دهید و تلاش کنید که با همکاری هم اشکال هندسی ساده یا خانه و درخت و ... را بکشید. در طول کشیدن این نقاشی تلاش کنید نام اشیاء را بگویید. به کودک کمک کنید تا شکل را کامل کند.

۱۰. دس رشته

اهداف:

توجه مشترک

همکاری

بهبود ارتباط اجتماعی

تماس چشمی

ابزار مورد نیاز:

توپ

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۵ سال می باشد. آن را به صورت گروهی با یکدیگر انجام دهید (پدر، مادر، خواهر، برادر، یا دوست). با افراد گروه یک دایره تشکیل دهید، بنشینید، اسم فرد مورد نظر را صدا کنید و توپ را به سمت او قل دهید. سپس از او بخواهید اسم یکی از اعضا را بگوید و توپ را به سمت او هل دهد در مراحل پیشرفته تر می توانید با سرعت بیشتری بازی را ادامه دهید یا توپ را پرتاب کنید. این بازی را می توان در فضای بسته یا باز اجرا کرد. اگر کودک شما کلام ندارد، می تواند از اشاره برای کسی که می خواهد توپ را به سمت او پرتاب کند، استفاده کند.

۱۱. اینو می خوام!

اهداف:

بهبود زبان و گفتار

استفاده از زبان اشاره

تشخیص و تمیز دیداری

ابزار مورد نیاز:

کیسه فریزر

خوراکی های کوچک و مورد علاقه کودک

اشیا کوچک (ماشین کوچک، مداد رنگی، تراش و...)

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۵ سال می باشد. در مراحل اولیه، برای انجام این بازی به منظور تشخیص دیداری بهتر کودک، از فضای کوچک که میدان دید او محدود است، استفاده کنید. سپس ۲ عدد خوراکی را داخل کیسه فریزر که کودک آن ها را ببینید بریزید و آن را بانخ از جایی که کودک میتواند آن را ببیند ولی دستش نمی رسد آویزان کنید، سپس نایلون را تکان دهید تا تاب بخورد. کودک تان را تشویق کنید تا در حینی که خواسته اش را می گوید مدل نایلون تاب بخورد. یعنی اگر شکلات می خواهد به شکلات داخل کیسه فریزر اشاره کند و در صورت داشتن توانایی کلامی هم زمان بگوید شکلات در حالی که به چپ و راست می رود. اگر کودک قادر به اشاره کردن نیست از طریق گرفتن دستش و گذاشتن آن روی چیزی که فکر می کنید کودک تان می خواهد، به او کمک کنید. بعد از کمک فیزیکی کودک تان را تشویق کنید و بگویید تو شکلات می خوای.

در گام بعدی بازی را سخت کنید و چند خوراکی داخل کیسه فریزر بریزید و از او بخواهید که به یکی از چیزهایی که می خواهد اشاره کند. مرحله سخت تر، این است که تعداد اشیاء را بیشتر کنید و فضای بیشتری در معرض دید کودک قرار دهید و هر نایلون را به نحوی تکان دهید. همچنین می توانید این بازی را به صورت برعکس نیز انجام دهید. شما اسم هریک از اشیاء را به صورت جداگانه بگویید (ماشین، مداد، کنترل و ...) و از کودک بخواهید که به آن ها اشاره کند. توجه داشته باشید که در انجام هریک از مراحل به صورت کلامی به اشاره کودک پاسخ دهید یعنی بعد از اینکه کودک به یک وسیله اشاره کرد شما بگویید تو ماشین می خوای!

۱۲. آواز بخون

اهداف:

تقویت مهارت‌های گفتاری

آموزش رعایت نوبت

تشویق به ایجاد ارتباط

ابزار مورد نیاز:

پخش کننده صوتی

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۵ سال می باشد. آواز و آهنگ خواندن فعالیت لذت بخش و آرامش بخش برای کودکان است، اما به جای اینکه کودک در آواز خواندن و گوش دادن به آن منفعل باشد می توانید آن را تبدیل به یک بازی دو طرفه و مشارکتی کنید. از آهنگ‌هایی که کودک آن‌ها را دوست دارد شروع کنید. در این بازی با توجه به سطح کلامی کودک خود ابتدا یک آهنگ ساده انتخاب کنید و آن را پخش کنید. هم‌زمان سعی کنید با شعر و آهنگ هم‌خوانی کنید، هم‌خوانی که انجام می‌دهید آرام باشد، چون ممکن است کودک زمانی که شما شروع به خواندن می‌کنید بخواهد شما را متوقف کند تا فقط صدای آهنگ را بشنود. تلاش کنید روبه روی او باشید و کلمات را به آرامی بیان کنید تا کودک هم بتواند نحوه صحیح تولید کلمات را ببیند و هم بتواند با شما ارتباط چشمی برقرار کند. بعد از چندبار تکرار یک آهنگ، در حین بازی بخش‌های آسان آن را قطع کنید و از کودک بخواهید آن‌ها را تکرار کند. بعد از هر بار تلاش کوچک، کودک را تشویق کنید. ذوق و هیجان همراه با خواندن آهنگ یک عامل مهم برای جلب توجه کودک می‌باشد.

۱۳. مامان خرگوشی!

اهداف:

بهبود تماس چشمی

اشاره کردن

به اشتراک گذاری

آموزش گفتار

بهبود تعامل

ابزار مورد نیاز:

رنگ انگشتی یا لوازم آرایش

شال یا کلاه رنگی

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۶ سال می باشد. در این بازی باید ظاهر خود را شبیه خرگوش درست کنید و برای جذاب شدن آن می توانید مانند خرگوش جست و خیز کنید یا هویج در دست بگیرید. در حین بازی با فرزندان مهارت های ارتباطی مثل سلام کردن، تشکر کردن و غیره را تمرین کنید. (در آن روز "مدل خرگوش" با کودک صحبت کنید و درخواست ها را به همان صورت بیان کنید. سعی کنید کلمات کوتاه، واضح و ساده باشد). این تفاوت راه رفتن، حرف زدن و چهره ای برای کودک جذاب است و منجر می گردد که کودک مشارکت بیشتری داشته باشد و بیشتر جذب شود.

تعداد کلماتی که قرار است با فرزندان کار کنید را انتخاب کرده و همان کلمات را با او کار کنید.

راهنمایی: یک رنگ، یک نوع غذا و یک وسیله را می توان انتخاب کرد و در قالب بازی به کودک آموزش داد.

۱۴. کمکم کن، کمکم کن!

اهداف:

درک دستور

همکاری

مشارکت

تقویت مهارت‌های گفتار

ابزار مورد نیاز:

نیاز به وسیله خاصی نیست

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۶ سال می باشد. این یک بازی نمایشی و نمادین است. به او بگویید اینجا مغازه میوه فروشی است و ما فروشنده ایم (یا ممکن است فروشگاه مواد غذایی را او دوست داشته باشد)، یک سری وسایل مرتبط را درون یک کارت تون و یا سبد بریزید و در قالب نقش بازی کردن به او بگویید: علی موزها را بیار، علی میوه ها رو بذار رو میز. برای ایجاد جذابیت برای خودتان سبیل بگذارید و تلاش کنید مدل یک مغازه دار صحبت کنید. بازی را نوبتی اجرا کنید و از او بخواهید که او خریدار شود و چیزهایی بخواهد. مدت زمان فراهم کردن مقدمات لازم را سریع انجام دهید اما خود بازی را کوتاه کنید.

۱۵. الو، الو، سلام!

اهداف:

مشارکت و همکاری

تقویت مهارت‌های گفتار

ابزار مورد نیاز:

دو لیوان یک‌بار مصرف کاغذی یا آلومینیومی

یک تکه نخ یا کاموا

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۶ سال می باشد. انتهای لیوان را سوراخ و نخ را از آن رد کنید. یک لیوان برای خود و یک لیوان برای فرزندتان انتخاب کنید. با فاصله از یکدیگر قرار بگیرید و جملاتی که می‌خواهید به فرزندتان آموزش دهید را تکرار کنید. می‌توانید آهنگ موردعلاقه فرزندتان را بخوانید و از او بخواهید آن را ادامه دهد. حواستان باشد که کلماتی استفاده کنید که ساده باشد و به کودک کمک کنید تا مهارت اجتماعی را از این طریق یاد بگیرید و به کار ببندد. توجه داشته باشید اگر لیوان آلومینیومی را انتخاب می‌کنید حتما لبه‌های تیز آن را گرد کنید تا فرزندتان آسیب نبیند.

۱۶. نیمرو بازی

اهداف:

تعامل

تقلید کردن

ابزار مورد نیاز:

تخم مرغ، نمک، روغن، یک پارچه به عنوان ماهیتابه

دستور العمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۷ سال می باشد. برای انجام این بازی نیاز به دو الی سه نفر می باشد (اعضا خانواده). برای اینکه کودک شما مفهوم نوبت، اول و دوم و همچنین تقلید کردن و اشاره کردن را یاد بگیرد، آن را مشابه فرایند پخت یک نیمرو در نظر بگیرید به این دلیل که عینی تر و واضح تر می باشد و درک آن برای کودک ساده تر است. در هر مرحله توجه داشته باشید که از انگشت برای اشاره کردن استفاده کنید تا کودک آن را انجام دهد. همچنین برای بهبود گفتار، متناسب با قانون یک پله بالاتر پیش روید. فراموش نکنید که در هر مرحله او را تشویق کنید و هیجان بالایی را نشان دهید. برای شروع بازی، به کودک بگویید می خواهیم نیمرو بازی کنیم. از پدر، خواهر یا برادرش نیز کمک بگیرید. شروع به تعریف داستان کنید. یک بطری آب کوچک را به عنوان روغن انتخاب کنید و آن را به کودک بدهید و بگویید روغن و اشاره کنید که اول اندکی روغن را بریزد. در حد ۲ قطره. بعد تخم مرغ ها رو بیاورید، با انگشت به پدر اشاره کنید (مثلاً پدر تخم مرغ است) و با کمک کودک پدر را به محل انتخاب شده (آشپزخانه) بیاورید. ادامه دهید خب حالا تخم مرغ رو بشکنیم! از کودک بخواهید با قاشق آرام به پدر ضربه بزند و پدر ادا شکستن و آخ آخ را در بیاورد و روی ملافه پهن شده که مثلاً ماهیتابه است ولو شود. همچنین برای ایجاد جذابیت شروع کند به جلا زولز. حالا به نمک اشاره کنید و به او بگویید که خود او نمک است و او را به آرامی روی پدر هول بدهید تا آن را خوشمزه کند. پدر هم بگوید آخ جوون نمک و به کودک کمک کند تا کلمه نمک را بگوید. سپس پدر به عنوان نیمرو آماده از کودک بخواهد که بلند بگویند آماده آماده یا اگر کودک توانایی کلامی بالاتر دارد، بگویید ما آماده ایم، گاز خاموش و مادر مثلاً گاز را خاموش کند.

منتظر واکنش هیجانی کودک و عکس العمل او باشید و اگر او راغب بود مجدد بازی را انجام دهید، همچنین این بار او می توانید جای نقش ها را تغییر دهید.

۱۷. هوهو چی چی!

اهداف:

تعامل

رعایت نوبت

درخواست کردن

تقلید کردن

ابزار مورد نیاز:

نیاز به وسیله‌ی خاصی نیست

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۷ سال می باشد. با کودک خود، همسر و سایر فرزندان‌تان قطار درست کنید، یک نفر ابتدای قطار و بقیه پشت سرهم، دست‌ها به کمر گرفته شود و در خانه شروع به حرکت کنید، شعر بخوانید و بعد از هر چند قدم، توقف کنید و بگویید مسافر جلویی پیدا شد و نفر بعدی به اول قطار برود. هر کس که به اول قطار می رسد، همه به او بلند سلام کنند و او به صورت تک تک نفرات نگاه کند. موقع خداحافظی نیز نفر اول باید از همه تشکر کند و باز هم به صورت همه نگاه کند. به این صورت شما می توانید به او مهارت‌هایی را آموزش دهید. در طی این بازی می توانید در قسمت‌هایی از خانه که برای فرزندان جذابیت دارد توقف کنید و به خوردن خوراکی و تفریح بپردازید.

۱۸. کی مامانه، کی بابا!

اهداف:

درک دستور

افزایش مشارکت و همکاری

تقلید کردن

ابزار مورد نیاز:

نیاز به وسیله‌ی خاصی نیست

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۷ سال می باشد. در طول روز، به کودک خود بگویید که امروز او مامان است و شروع کند مدل مامان و شما باشد. در ابتدا برای همانندسازی، از شبیه سازی ظاهری استفاده کنید، یعنی روسری سرش کند و یا کفش های شما را بپوشد و در بخش های مختلف خانه شما تلاش کنید شبیه او باشید. حال کودک به شما دستور دهد و شما انجام دهید، سعی کنید نقش محول شده را به درستی اجرا کنید و اگر حس کردید که کودک در موردی با مشکل مواجه شد، آرام به او کمک کنید تا نقش را به درستی انجام دهد. این بازی را می تواند در انجام کارهای روزمره مثل جمع کردن سفره یا وسایل بازی باشد. او به شما دستور دهد و شما به عنوان الگو درست این کار را مشاهده کنید. مدت زمان کمی برای هر بار در نظر بگیرید و سپس آن را کم کم افزایش دهید.

۱۹. اشاره با اعضای بدن

اهداف:

توجه مشترک

استفاده از زبان بدن

همکاری و مشارکت

یادگیری ایما و اشاره

ابزار مورد نیاز:

نوارهای باریک کاغذی که نام قسمت‌های مختلف بدن روی آن‌ها نوشته شده باشد.

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۸ سال می باشد. یک برگه A4 را بردارید و آن را به ۸ قسمت تقسیم کنید، و روی هر کدام اعضای بدن را بنویسد مثل (آرنج، زانو، انگشت پا، سر، و...) حال آن‌ها را تا کنید و داخل کلاه یا کاسه بگذارید، و هر بار به نوبت یکی از آنها را شما بردارید و تلاش کنید با آن عضو ذکر شده به چیزی دور مثل تلویزیون اشاره کنید. حالا نوبت کودک شماس است که یک کاغذ را بردارد و با آن عضو ذکر شده روی کاغذ به چیزی اشاره کند. این بازی می تواند به مفهوم ایما و اشاره کردن در برقراری ارتباط و تعاملات کمک کند. اگر کودک شما توانایی خواندن ندارد، بهتر است تصاویر اعضای بدن را قرار دهید. برای افزایش هیجان می توانید این بازی را تبدیل به مسابقه کنید و یک نفر یک کاغذ در آورد، و هر دو نفر به سمت یک شیء دور دست بدون دست و به آن عضو ذکر شده روی کاغذ اشاره کنند.

۲۰. پانتومیم

اهداف:

یاد گرفتن کلمات جدید

توجه مشترک

رعایت نوبت

تقلید

آداب اجتماعی

ابزار مورد نیاز:

عکس حیوانات مختلف

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۸ سال می باشد. عکس حیوانات مختلف، را از اینترنت دانلود کنید، یک عکس را انتخاب کنید و مانند او تقلید کنید و از کودک بخواهید حدس بزند کدام حیوان یا کدام فرد است و از او بخواهید شبیه به آن حیوان راه برود. می توانید از او بخواهید صدای آن حیوان و فرد را نیز تقلید کند. اگر درست اجرا کرد او را تشویق کنید و از او بخواهید با همان مدل راه رفتن به سمت افراد گروه برود و به آن ها سلام کند.

اگر کودک توانایی کلامی ندارد، عکس ها را جلوی او بگذارید و بخواهید حیوان را نشان دهد. حالا نوبت کودک شما است که یک تصویر را انتخاب و اجرا کند و شما حدس بزنید.

۲۱. خاله بازی

اهداف:

تعامل اجتماعی

تجربه مشترک

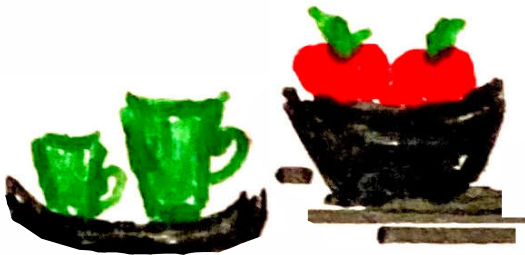
آموزش گفتار

ابزار مورد نیاز:

وسایلهی پذیرایی (لیوان، بشقاب، قاشق، چنگال و...)

دستورالعمل اجرا:

حداقل سن مناسب برای انجام این بازی ۸ سال می باشد. در این بازی قرار است نقش شما مهمان و فرزندان میزبان باشد. به او اعلام کنید که امروز مهمان او هستید و قرار است ناهار را در اتاق او بخورید و از او بخواهید در پهن کردن سفره، چیدن بشقاب‌ها و کشیدن غذا به شما کمک کند. حین غذا خوردن با اشاره به وسایل سفره از او درخواست کنید آن‌ها را را به شما بدهد مثل علی جان یه لیوان به من میدی؟ هم‌زمان می‌توانید آداب سلام کردن، تشکر و خداحافظی را تمرین کنید.

منابع:

- مور، جولیا. (۲۰۰۸). بازی، خنده، یادگیری ترجمه: سسینا توکلی، کیانا تقی خان و مریم ابراهیمی کیا. (۱۳۹۵). تهران، انتشارات انسان
- دلانی، تارا. (۲۰۰۹). ۱۰۱ بازی و فعالیت ویژه کودکان با طیف اختلالات اتیسم. ترجمه: نرکس محمودی (۱۳۹۵). تهران، انتشارات بعثت.
- لارکی، سو (۲۰۰۷). تمرین های یکپارچگی حسی کاربردی. ترجمه: صدیقه فراهانی. (۱۳۹۷). تهران، نشر بعثت.
- مک کلاناهان، لین، کرانتز، پاتریشا. (۲۰۰۵). آموزش مکالمه به کودکان اتیستیک. ترجمه: عسل مروارید. زهره کرمی. (۱۳۹۴). تهران، نشر دانژه

